

COMPENDIUM
IOANNIS DESPAVTERII
de Syllabarum Quantitate,

PER

Joannem Pellissonem excerptum.

APPENDIX EIVSDEM
Pellissonis de Accentibus.

QVÆ SVMMO STUDIO
recognita sunt & emendata.

u 222
225

juana
t

PARISIIS,

Ex Typographia Dionysij à Prato, via Amygdalina, ad Veritatis insigne.

1579.

COMPLENDIVM
JOHANNIS DESPATERII
de Syllabarum Quantitate
Joannem Pell. Joannem exscripsit.
APPENDIX EIVSDEM
Tollitio de Accumbis.

STUDIO
recondita sunt & mendata.

Handwritten notes in brown ink, including a small sketch of a folded piece of paper or a letter.

PARISIIS
Typog. in Dionysii Tercio, via Anvers
data die 17. mensis Augusti.

Argumentum Libri.

In tractatione huius partis grammaticae quae prosodia dicitur eius ordinem dispartiremus sicut et naturam quorundem verborum primo loco sequentiorum nempe et Versificatorum exposcet. Secundo genus aliorum aliquot Regulae quantitatia tractat quae communes sunt primae mediae et finis syllabis. Tertio ordine explicat quae sit natura quantitatia in singulis vocalibus pro varia consonantium adiunctione primum quidem in prima syllabis secundo in mediae finis denique in ultima.

Quae sunt in Carmine cognoscenda.

Tria sunt in quocumque carmine cognoscenda: syllabarum quantitas ratio pedum (id est ex quibus syllabis pes constituitur) et genus carminis id est quae pedes omnes quodque carmen recipiat.

De Syllabis.

Tria sunt in quocumque

Syllaba est litterarum congeries uno spiritu pronuntianda vocalia sola syllabam etiam abusu facere dicitur, syllaba vero a singulis insipientia litteris non plus quam ad pro in latino promovere procedere potest, et A. Ab. Abs. Mars, stans, stirps. Et notandum est autem quod ex vocalibus et consonantibus syllaba conficiuntur cuius quantitas a vocalibus dependet quanta enim est vocalia tanta dicitur et syllaba.

De Quantitate Syllabarum

Syllabarum autem quantitas octo modis cognoscitur, positione ut Est. diphthongo ut Ha. vocalia ante vocalem ut maria, praepositione ut pro derivatione ut Amabilis ab amo, exemplo sine auctoritate, accentu sine regula et compositione. Syllabam autem alio dicitur primae, alio

modie alie vero hinc prima syllaba dicitur quae in dictione plurimum syllabarum primus locum tenet. Media dicitur omnis syllaba, quae neque est prima neque ultima dictionis. Ultima dicitur quae dictionis terminat. Omnia autem syllaba sine prima sine media sine ultima fuerint longa est aut brevia. Syllaba longa est ea in cuius prolatione cum tantum tempus consumitur. Tempus vero est syllabe pronuntiande mora.

Ratio Pedum.

Pedes qui syllabarum et temporum earundem in carmine cetera dimensio dicitur autem sunt pedes per metaforam sumptam vel ab animalium pedibus vel a mensura quoddam genere quod per dicitur quod uero carmen cetero numero accurrit. Pedes autem aut sunt simplices aut sunt compositi. Pedum simplicium alij sunt dissyllabi alij vero trissyllabi.

Pedes Dissyllabi sunt quatuor.

Spondens, constans ex duabus longis, ut, Fōrnāx
Pyrrichius, ex duabus breuibus, ut, Dēū
Trochaeus ex longa & breui, ut Pāns.
Iambus ex breui et longa, ut Dōcēs.

Trissyllabi sunt octo.

Molossus ex tribus longis ut Mōcānās
Tribrachius, ex tribus breuibus, ut Dōmniūs
Dactylus, ex longa & duabus breuibus, ut Scībītē.
Anapaestus, ex duabus breuibus et longa, ut Pictās
Bacchius, ex duabus longis et breuis ut Hōnētās
Antibacchius, ex duabus longis et breui ut Aūdītē
Amphimacer ex breui inter duas longas, ut Trmītās
Amphibrachus ex longa inter duas breues, ut Vēmītē.

Pedes compositi sunt sexdecim de quibus uide de partibus et alio de grammatica.

De Carmine.

Carminis est dictionum constructio pedum lege caeteris dictum a cantando, quod sit aptum cantibus. Motum etiam dicitur quod pedum numero metiatur. A prolatio quae horum: hoc quia suo versu finito ad principium alterius reuertitur, aut quia tam dimidiari debeat quod uere constituatur. Carminum autem plura sunt quae dicitur aliquid

sequitur

COMPENDIUM IOANNIS

DE SPAERTERII DE SYLLABARVM

Quantitate, per Io. Pellissonem excerptum.

Carminis & metri, seu versus definitio.

Quid est Carmen? Oratio strictiori pedum lege coërcita, & ornati-
tissimum dicendi genus. Vnde dicitur carmen? A canendo, quod
sit aptum cantibus: Non quod lenocinio vocis cantanda sint car-
mina, sed cum quadam grauitate pronuntianda. Nam, auctore
Cæsare, qui bene legit carmina, bene cantat: qui verò bene cantat,
malè legit.

Quomodo aliter dicitur carmen? Metrum, ex eo quod certa pedum mensura car-
mon metiri soleamus.

Quomodo aliter? Versus, quod tandiu verti debeat, quoad rectè cõstituitur. Vel
quia vno versu finito, ad principium alterius vertatur.

De Pedo.

Quid est pes? metrica syllabarum constitutio. dicti autem sunt pedes, quia, quæ-
admodum pedibus ambulamus: sic carmina quibusdam quasi pedibus incedere vi-
dentur: vel quia per eos, veluti scalarum gradus, carmina scandimus. Quid est scan-
sio? Legitima metri in singulos pedes distinctio. Dic aliquot ex vulgarioribus car-
mina. Hexametrum, Pentametrum, Sapphicum, Asclepiadeum, Phaleucium. Habè-
ne super his regulas? Habeo. Ostende.

Hexametrum carmen, eiusque compositio.

Hexametrum senis carmen pedibus sit: & vs-

Dactylus est quintus: sextam sibi vult regio-

nem

Spondeus: reliquisque locis sit vterlibet horum.

Dic sensum. Carmen hexametrum, sex pedibus constat: quorum quatuor pri-
mi, sunt dactyli vel spondei: quintus, tantum dactylus: sextus verò, spondeus. Quid

A ij

Carminis hexametrum sive
heroicum dicitur
Aliud pentametrum
Aliud sapphicum
Aliud jambicum
Aliud phalœcum
Aliud asclepiadum
Et aliud domicum
Hexametrum
Carmen heroicum sive
metrum ita appellatur
quod hoc genere carminis
facta heroicorum describantur
sive quod numero sex pedibus
constituitur. Carmen autem
sapphicum vult hoc pedum
duorum tantum generum
dactylicum nempe & spondylicum
sed determinatum vult in quin-
to loco semper dactylum habere
& in sexto semper spondylum
In primis autem locis dactylum
vel spondylum indifferenter

Ne credas esse in sexta regione trochaum.

Vltima syllaba cuiuscunque versus, est anceps: id est communis, siue ad placitum, quod dixit Alexander.

Penthemimeris cum aliis caesuris.

Per penthemimerim, brevis est producta licenter.

Penthemimeris est, vbi post duos pedes manet syllaba partem orationis finiens: veluti, Omnia vincit amor. hic post duos pedes, Omnia vincit a. manet syllaba, mor, finiens hanc orationis partem, amor: cuiusmodi syllaba inuenitur licenter produci, si naturaliter sit brevis: ne dicatur tertio loco esse iambus, quem non recipit heroicū, teste Quintiliano. Alibi, At tibi, Tymbre, caput Euaudrius abstulit ensis.

Pentametrum carmen.

Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius esto semper spondeus, quartus quantusque, anapaestus: In reliquis spondeus erit, vel dactylus, ut vis.

Pentameter versus constat quinque pedibus; quorū tertius semper spondeus est: quartus & quintus, anapaesti; reliqui spondei, aut dactyli; vel hi mixti, ut vis. Semper autem adfit penthemimeris, siue caesura. Exemplū, Omnibus inuideas liuide: nemo tibi. Metire; Omnibus, dactyl. inuide dactyl. as li, spondeus. vide ne, anapaest. mo tibi, anapaest. Alij scandendo, post duos primos pedes, faciunt caesuram: deinde duos dactylos su- munt cum altera caesura: sic, Arte leuis currus, arte regendus amor. Arte le, dactylus, vis cur. aduenit quatuor conflatur spond. rus, caesura. arte re, dactylus. gendus a, dactylus. mor, caesura. Vnde dicitur Penta- meter: à πέντε id est quinque, & μέτρον mensura: quia quinque habet mensuras, seu pedes. Pentameter versus cum hexametro iunctus, facit carmē Elegiacum, miseris, alij etiam rebus scribendis aptum: quale est, Fortunam reuerenter habe, quicumque repe- te, Dives ab exili progrediēre loco. Et debet cum eo sensum concludere, aut suspendere: ita, ut in sequentibus duobus penitus absolua- tur.

Asclepiadeum carmen.

Vult Asclepiadis versus, spondeon habere Principio: binos hinc ritē capit choriambos: Pyrrhichius sequitur, quo non velocior alter.

Asclepiadeus versus, constat spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio: ut Sanctorum meritis inclyta gaudia. distingue pedes: Sancto, spond. rum meritis, cho- riamb. inclyta gau, choriamb. dia, pyrrhich. Quis pes Choriambus? Qui constat qua- tuor syllabis, quarum prima est longa; secunda brevis, tertia brevis, quarta longa: Deus oo. est. s. Fernax

Per penthemimerim.

In penthemimeria species est caesura cuius si brevis sit potius breuius producere sicut caro famy imitabimur. fit autem aliquando caesura post pronu pedum tmqz. Semipentemim- ria aliquando post duos pedes que penthemimeris nulloqum post tres pedes et septemi- meris dicitur.

Pentametrum.

Pentametrum dicitur a πεντε, id est quinque, & μετρον est mensura. Iudic pentameter brevis constat quinque mensuris.

Vult asclepiadis.

Carmen gaud d'asclepiadis. Vult asclepiadis versus, spondeon habere Principio: binos hinc ritē capit choriambos: Pyrrhichius sequitur, quo non velocior alter. Choriambus par est conf- fante quatuor syllabis ut & tibi lita - oo -

A ij

Quingue pedes.

Carmen Sapphicum a
Sappho puella & uonni a-
tunc quingz constat pedi-
bus quoru admodum &
pentameterum sed longo
diuisa est pedum ratio.
Trocheus tunc in hoc carmine
primus, quartus & quin-
tus sibi postulat locum
spondeus secundum dacti-
lus tertio loco ponitur.

Adonis.

Carmen adonicum quod
Adonis nomen constat
duobus pedibus quorum
dactylus primus tunc
partes posteriora spon-
deus

Quum facies.

Carmen Phaleucium
a Phaleuco sic deno-
minatum quingz con-
stat pedibus quorum
primus tunc spon-
deus secundus dactylus
posterior trocheus
ter repetitua aliud oia
a numero syllabarum
quibus constat sortis
tunc est nomen seruegna
syllabum quod vnde cum
conflectur syllabum
modo ellipsis & Syn-
alcepha in versu nihil
iuris habeant.

DE QUANTITATE

vt, Nobilitas. Quis Pyrrhichius? Qui ex duabus breuibus conficitur. Vnde dicitur
versus Asclepiadeus? ab Asclepiade inuente.

Sapphicum carmen.

Quingue pedes, Sapphus carmen capit: esse trocheus
Vult primus, quartusque & quintus: tertius autem
Dactylus: ipse locum sumes spondeus, secundum.
Hoc carmen, post tres versus sibi iungit Adonis
Metrum, quod sic fit; spondeum dactylus anteit.

Carmen Sapphicum, constat trocheo, spondeo, dactylo, duobus trocheis: veluti,
Et queant laxi resonare fibris. Metire: Et que, trocheus, ant la, spondeus. xii reso, dactyl.
vare, trocheus, fibris, trocheus. Huic carmini, post tres versus, subducitur Adonium
siue Adonicum; sic dictum ab Adone puero, nullum ab Adone inuente, dactylo &
spondeo constans; vt, Nubibus atris; Conditu vellum, &c. Nomen habet à Sappho
puella, primùm hoc genere apud Græcos vsa. Quid est trocheus? Pes, qui ex longa
& breui constituitur: vt, solue.

Phaleucium carmen.

Quum facies carmen, quod composuisse Phaleucus
Dicitur: in prima spondeus erit regione:
Dactylus inde datur: triplicem cui iunge trocheum.

Phaleucium constat spondeo, dactylo, & tribus trocheis: vt, Passer delicia mea puell-
le. Scande, passer, spond. delici, dactylus. & me, trocheus. & pu, trocheus. elle, trocheus.
Nomen accepit à Phaleuco inuente: & dicitur aliàs hendecasyllabum, quod sine
Synalcepha, & Ellipsi, vnde cum est syllabarum. Quæ sunt scansioni figuræ potissimum
deferuientes? Synalcepha, Ellipsis, Synæresis, Diæresis. Profer de his regulas.

De Ellipsi & Synalcepha.

M necat Ellipsis, ceu vocalem Synalcepha,
Dictio dum sequitur, quæ a vocali incipitur.

Ellipsis est, m literæ cum sua vocali detractio, absumptio vel interemptio; quo-
ties dictio aliqua in m literâ definit, & dictio sequens a vocali inchoatur; vt in hoc
versu, Virtutem primam esse puta, compescere linguam. Scande. Virtus, spondeus. sem pri-
spond. messe pu. dactylus, m & a, absumpta. ra com, spondeus. pescere, dactylus. lin-
guam, spondeus. Item, Multum ille est terris, &c. Scanditur sic, Multil, let ter, &c. Ali-
quando tamen non interimitur. Ennius, Insignita serē tuon millia millium octo. Priscia-

nus, *Et formam contra positarum imagine con. l.*, quoque sola aliquando interimitur. Lucretius, *Arboribus veteres decidere falcibus ramos.* Aliquando cum vocali præcedenti: Virgilius, *Aut ouium factus, aut vrentes culta capella.* Sic scanditur, *Aut ou, dactylus. um fæ, spond. tant v, spond. rentes, spondeus. culta ca, dactylus. pelle, spondeus. Synalcepha,* est vocalis detractio, quoties in eam dictio definit, & sequens à vocali exordium sumit: vt, *Sera nimis vita est crastina, vine hodie.* Scande, *Sera ni, mis vi, test, crastina, vin ho, di, e.* Quod si versus finiatur in m, vel in vocalem, & sequens à vocali incipiatur, nulla erit Ellipsis, aut Synalcepha: præterquam in paucis versibus, qui dicuntur hypermetri; vbi in versu finito manet syllaba vel in m, vel in vocalem desinens, quæ in principio alterius versus absûmitur. Virg. 10. *Æneid. Sternitur infelix alieno vulnere, cælumque Aspicit, & terras, &c.*

Vocalis non absumpta, sed correpta tantum.

*Non perimens longam, raro breuiare poëta
Consuevit: veluti, sunt insula ore canenda.*

Vocalis ante vocalem non semper absûmitur, sed aliquando longa solum corripitur: quod notandum magis, quam imitandum. Virgilius, *Et longum formose vale, vale, inquit, Tola.* Idem, *'Credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?'* Priscianus, *Nunc magno nobis sunt insula ore canenda.*

Vocalis ante vocalem incommutata.

*Id mirare magis, vocalem nil variatam
Interdum cernes: velut, Ionio immenso.*

Aliquando vocalis manet inuariata; sed id quoque magis notandum, quam imitandum. Ouidius 4. *Metamorph. Iactari quos cernis in Ionio immenso?* Versus est spondaicus. Virgilius, *Et succus pecori, & lac subducitur agnis.*

O, & Heu.

Heu, ô, non perimes: at ô interdum breuiabis.

O & Heu ante vocales, integræ manent. Ouidius, *O vtinam tunc cum Latædemonia classe perabar.* Virgilius, *Te Corydon, ô Alexi, trahit sua quemque voluptas.* vbi ô etiã corripitur. Ouid. *Hæu, ubi pacta fides? ubi que iurare solebas? &c.* In his ergo Synalcepha nihil iuris habet.

Vocalis ante vocalem in eadem dictione absumpta.

*Vocalem perimunt plerique in nomine eodem:
Sic Maro docte refert, aluearia vimine texta.*

Heu, et O.
Hæc duo interiectiones de quibus fuit sermo ante alias vocales tantum habent quod ostendantur. nam integra manent. vt exempli gratia, *O vtinam, Heu ubi pacta fides? Sæpiusque* o plerumque breuiatur eo quod non absûmitur.

Omnibus.
 Hæc regula figurate docet
 quomodo nomen duarum
 vocalium in unam possit
 reduci ut qui quod quasi
 duabus syllabis effertur
 tamen in oratione soluta
 unica syllaba effertur. Eua-
 dem nomina non coniuuntur
 sed separati leguntur. cui
 uerborum fuit, cui dii et c.

DE QUANTITATE

Synæpha fit nonnunquam in eadem dictione. Virgilius, *Seu lento fuerint aluearia vimine texta.* Scande, *Aluaria.* Propertius, *Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos.* Scande, *Os habu, it se, &c.*

Synæresis nulli vitanda.

Omnibus ista licent. huic, cui, dii, diis quoque, dehinc, dein, Proin, deest, semianimis, prout, deorsum, prehendere, seorsu: Sic ij, sic iidem. Quædam diuisa leguntur.

Synæresis, duarum vocalium naturaliter diuersarum, in unam contractio, ut *Theſe*, pro *Theſei*: *Phæthon*, pro *Phæthon*: *auris*, pro *auris*: ut, *Atria*: dependens *lychni* *laquearibus* *auris*. In sequentibus solet esse licita in carmine, *huic, cui, dii, diis, dehinc, dein, proin, deest, semianimis, semiuſtus, semihomo, prout, deorsum, seorsum, prehendendo, ij, iidem*: ut, *Huic coniuſt Sicheus erat. Cui pendere sua patereris, &c.* Quædam diuersa leguntur. Nam (*huic*) interdum dissyllabum est. *Sidonius, Assurrexisti huic, coxisti quos torridus auster.* *Albinus, Ille, cui, ternis Capitolia celsa triumphis.*

Diæresis.

Scandere si bene vis, tu nosce Diæresin aptè; Ex una per quam duplex fit syllaba semper. Sic syluæ vates Lyricus trissyllabon effert.

Scandere,
 Scantio carminum non minus
 necessaria est prorsus quam
 ut his quoque scantio con-
 flatum ex multis figuris
 ut pote diæresi qua est
 eiusmodi cum verbum dis-
 syllabum quod est, trissyl-
 labum efficitur ut si suo
 suadet.

Nominibus
 Latini agræcia atque hœbreica
 pronuntiatione differunt ut
 hæc regula patet. Eua mult
 græcos et hœbreicos non
 consonare. I. quæ potestas
 est latiorum. ut *Iacobus*
 quod nomen est quatuor
 syllabarum.

Diæresis, est unius syllabæ in duas diuisio: ut *Syluæ*, dissyllabum est, sed *vates Lyricus* Horatius, per tres syllabas, *Syluæ* dixit: ideo notitia huius figura ad scantionem necessaria est. Diæresis, id est diuisio: *duplex* id est, diuido.

I vocalis, ubi malè putetur esse consonans.

Nominibus Græcis non consonat I, vel Hebræis. Quapropter dices Iacobus, Iambus, Iapyx: Profer Iulus, Iaspis, Ioannes, & Iesse; Suauèque ab indoctis laniatum nomen I E S V S.

I litera, neque in Græcis, neque in Hebræis unquam est consonans: vnde *Iacobus*, quatuor syllabarum est, non trium: *Iambus, Iapyx, Iulus, Iaspis, Iesse, Iason, Ioseph, Iacob, Ionas, &c.* trium: *Iob* duarum: *I E S V S* autem, semper trissyllabum est. In quo bis peccauit *Alexander*, ibi, *Dat Iesus un quarto, &c.* quod *Iesus*, dissyllabum protulerit, ut *I* sit consonans: & cante *I*, producendum, breuiauerit.

Q V O T

Diphthongum.

Diphthongue omnia natura est longa et Musam in dictionibus in quibus vocalis illius sequitur.

In Græcis.

Diphthongue omnia in dictionibus græcis sequuntur alia vocati

tam in dictionibus diuersis quam in eadem dictione saepe correpta legitur. Itaque non est intelligendum in græcis dictionibus diphthongum aut vocalibus simpliciter produci nisi forte dicantur hoc in dictionibus græcis quibus tanguntur Latini.

DE QUANTITATE

Regula tertia, de diphthongis.

Diphthongum producit in Græcis, atque Latinis:

In Græcis semper; verum subeunte Latina

Vocali, breuius: Veluti præit, atque præiustus.

Omnis diphthongus naturaliter producitur, tam in Græcis, quam in Latinis: vt, Mula, cæna, audio, euge. In Græcis quidem, etiam subeunte vocali: vt Æacus, Oægrus, &c. In Latinis vero, tum corripitur sæpius: vt præesse, præhendo; & omnibus a præ compositis, sequente vocali. Virgil. Stipitiibus duris agitur, sudibusque præstis. Quid est diphthongus? Duorum vocalium vim suam retinentium, in eadem syllaba complexio. Vnde dicitur: à præ id est bis, & præ præsonus: quasi duorum vocalium sonus. Quot sunt diphthongi? Sex, æ, œ, au, eu, ei, yi, vt Sape, fœnum, audio, Euterpe, treis, harpyia.

Regula quarta, de vocali ante vocalem.

Vocalis breuis

Vocalis breuis ante aliam manet vsque Latinis.

Vocalis ante aliam vocalis in Latini dictionibus corripitur vt Dælus

Vocalis ante vocalem, in Latinis dictionibus corripitur: vt Marius, Maria, Lucius, Lucia.

Ni capit r.

In regula de vocali ante vocalem quinq; sunt exceptiones. Prima quicquid est de verbo fio quod in omnibus modis et temporibus habet i longum in quibus non est r. In i vero in quibus est r habet i breuius. Secunda est de nominibus quintæ declinationis i habet i breuius in genitiuo et ante i et eui. Tertia est de pronomine cuius formæ declinationis e de i in i in quibus non est r. Quarta est de i in quibus non est r. Quinta est de i in quibus non est r.

Quinq; exceptiones.

Ni capit r, fio producit: & nomina quintæ

E seruant longum, si præsit i, ceu species.

Anceps ius erit patrio: dic semper alius;

Alterius breuius tantum. Commune sit ohe.

Caius & Cai producit: conformia iunge.

Exceptiones sunt quinq; Prima, Fio producit, vbi abest r: vt Fiebam, Fiam: vbi vero adest r, corripitur, vt fieri, fierem. Secunda, Nomina quintæ declinationis producant e ante i in genitiuis datiuisque, si præcedat i; sicut species: secus corripunt, vt fidei, rei. Tertia, Pronomina secundæ declinationis, & nomina habentia secundæ declinationem pronominum, variant i, ante us: vt Vnius, illius; quæ in prosa tantum producantur. Alius in genitiuo tantum producit; alterius, solum corripitur. Quarta, Ohe, interiectio clamantis & fatiantis, variatur. Quinta, Pompei, Cai, Vultei, similesque vocatiui producantur: & vbicunque i consonans in vocalem vertitur: vt fit in Caius trissyllabo.

De vocali ante vocalem in Græcis.

Hic Græci variant, nec certa lege tenentur.

Græcorum quædam producant vocalem ante vocalem: vt acr, latria. Quædam corripunt, vt sophia: de quibus non potest dari certa regula.

Quarta est de i in quibus non est r. Quinta est de i in quibus non est r.

SYLLABARVM.

Regula quinta, de deriuatiuis.

Deriuata patris seruat dictio normam.
Consona si patris maneat: docet istud aratrum:
Multa tamen tolles post declarata, vel antè.

Syllaba tanta est in deriuatiuo, quanta fuit in ea primitiui parte, vnde immediate deriuatur, si consonans primitiui maneat in deriuatiuo: vt, legi præteritū priorē producit; ergo etiam legerā, legerim, legissem, legero, legisse, quia à Legi formantur. Lego autē priorē corripit: ergo etiam legebam, legam, legerē, & c. Item supinum aratum producit; idē etiam quod ab illo fit, aratrum, non posito tantū, sed natura ipsa, & c. Cæterū multa contra primitiuorum regulas, aut producantur, aut corripuntur, quorum nonnulla iam dicta sunt, plura declarabuntur.

Regula sexta, de compositione.

Simplicis obseruat mensuram compositionum,

Quamuis diphthongus, vel vocalis varietur:

Hanc legem spernunt dicus à dico, innubus, atque

Pronubus, ambitus, nihilum, cum semisopitus,

Pejerat à iuro, tum deierat, agnitus & cog.

Connubiū varies: ab itum comitia dicas.

Compositum sequitur simplicis regulam, & contrā; etiā diphthongo, aut vocali mutata. Vbiq; tamen sunt regulæ obseruandæ positionū, & vocaliū ante vocales: vt Ludo, colludo: ædo, illido: amicus, inimicus: tabeo, intabeo: taceo, reticeo: facio, & c. Per hanc regulam, præpositiones, in compositione quantitatem priorē seruant: vt Abeo, adamo, subeo, euoco, deduco, amoueo, & c. Hanc legem, & c. ab hac regula demuntur, à dico nomina in dicus: vt causidicus, maledicus, & c. A nubo, pronuba, innuba. Connubiū variatur. Ambitus, ta, tum, participiū ab ambio ambis, producit. Ambitus, nomen semper corripitur. Nihilū à ni, id est non, & hilū, res nullius pretij, vt pote fabā nigrū, producit: nihilū autē corripitur. Persius, *De nihilo nihil in nihilo nil posse reueri.* Soppio primā producit; at semisopitus, eandē corripit. Cætera satis patent: præter comitiū, quod à simul itando dictū volūt; & producit primā, nēpe com; licet eadē in coëo breuietur: nā coëo erat comeo, id est simul eo; sed fecit euphonia coëo. Præterea comitiū ante penultimā producit; hoc est, illud i ante t, cum idem sit breue in coitum, & in simplici itum.

Se & di.

Se produc & Di, præter dirimo atque disertus.

Se, & Di præpositiones Latinæ inseparabiles, producuntur: vt Segrego, diduco, & c. corripiantur tamen dirimo, disertus.

B ij

6 Deriuata.

Nomina quæ ab aliis deriuantur. Horum seruant quantitatem eo somine ut remaneat consona primæ, quod patet hoc vocabulo amore quod seruat quantitatem patris nempe amo. Multa in de ex ciuitate quæ declarabuntur nisi prius declarata fuerint.

Simplicis.

Septima est regula generalis quæ præcipit cantum truci quantitatem in dictione composita atq; in simplici licet vocalia vel diphthongica simplicia mutantur in compositione.

Hanc Legem.

Prima exceptio est nomina in dieue parit many corripit prima iuuuicia dico habean priorum habean longam.

Ab Itum.

omittim; primam; priorum quantia supimus; priorum habean longam.

Se & di præpositio

Se & di præpositio ut in separabilis in omnia dicta composita producantur nisi in dirimo atq; disertus.

Est re breue.

Præpositio re inseparabilis breuiatur in compositione et redit recipitur reicio compositum a re et jacio et refertur impersonale compositum a nomine et re quæ pro ducuntur.

DE QUANTITATE

Re.

Est Re breue: at refert à res, producere debes:

Reiicit & reicit. Nam quæ jacio tibi format,

I prius interdum tollunt, ut corripiantur.

Addit vel demit metri grauitate, poëta.

Pro in græcâ dictionibus semper corripitur. In dictionibus autem in ree latine produciuntur. Corripias.

Pœtionibus compositis a præpositione pro quæ in hoc verbo differuntur. Sabim pernam breuius pro pino, procuro profundo propello et propago. Verbum quæ prima modo longum modo breuius Sabim.

Re, præpositio inseparabilis, corripitur: ut redeo, reditus, pro annuo prouentu, reuuo, &c. At refert, &c. Refert à res compositum, produciuntur: alioqui corripitur. Reicio à re & jacio, produciuntur positum, quia in eo verbo i duplex efficitur: ubi autem corripitur, i, consonans abiicitur, quod etiam contingit in aliis compositis à jacio: ut adicio, vel adicio, abiicio, vel abicio, subiicio, vel subicio, &c. Ea abiectio in prosa, barbarissimum facit: in carmine, in his compositis à jacio, omnibus licet. Poëte profecto plerumque metri gratiâ aliqui addunt, aut demunt; id in prosa, esset barbarissimum: præterquam forte in paucis iam olim in prosa admittis.

Pro.

Est pro breue in Græcis, pro longum ritè Latinis.

Pro, Græca præpositio, pro ante, semper corripitur: ut proleptis, prologus, propheta, &c. Pro, Latina præpositio produciuntur: ut prodo, proficio, &c.

Pro correptum.

Corripias pronepos, profugat, profugit, proficiscor,

Et procio peto significans: cui iunge procello,

* Atque profana, professa, profunda, profesta, profari.

Propino vario, procuro, iungo profundo:

Sic bene docte, locas propello, propago, Lucreti.

Dictiones literæ insertæ, corripunt pro. Inter quas, propino, procuro, profundo, propello, propago, propagas verbum, variant. Propello quidem & propago, apud Lucretium potissimum.

I, & O, in compositis.

Pars si componens, fini prior i vel o donat, Sit breue: cunctipotens & Timotheus manifestant. Quod si non semper manet i, produciuntur semper.

Habet hæc regula partes duas, quarum prior est: Dictiones compositæ, siue Latina, siue Græcæ, terminantes in i, primam partem compositionis, breuiant, vt Bifidus, trifidus, sesquipedes, semiuir, vitifator, &c. Posterior: Dictiones Græcæ, terminantes in o primam partem compositionis, breuiant illud o: vt Dorothea, Samothracia, Timotheus, &c. Quòd si nò, &c. Hoc si ex declinatione tantum proueniret, produceretur: vt Tantidem, tanticumque, quanticumque.

Exceptio.

A quotus atque dies, rectè variato, at ibidem

Et tibicen, erit longum, cui iungis ubique.

Protrahit Ausonius matricidam, grauitate.

Lagopus, geolophus, atque Theophila produc,

Cum Leucopetra: Geometra iungitur aptè.

Quod medius facit atque dies, producito semper.

A quotus & dies, fit quotidie, & hinc quotidianus; & variari potest vtrumque. At ibidem, tibicen, ubique, produciunt i, scilicet secundo loco positum. Ausonius metri grauitate, producit matricida, in monastichis Cæsarum: *Matricida Nero proprij vim pertulit ensis* Lagopus, auis leporino villo pedes habens: Geolophus, id est terra cumulus: Theophilus, Theophila, propria: Leucopetra, loci nomen; & interpretatur alba petra. Geometra, notæ significationis, produciunt o. Meridies, quasi medius dies, produciunt semper.

Regula septima, de præteritis dissyllabis.

Præteritiua tenent primam dissyllaba longam.

Tolle bibit, scidit, & fidit, ac tulit, ortaque do, sto.

Præterita dissyllaba produciunt priorem, vt veni, feci, vidi, &c. Tolluntur sex, bibi, scidi, fidi, tuli, dedi, steti, quæ breuiantur.

Regula octaua, de geminatis præteritis.

Corripiunt binas geminantia, ceu ceciderunt.

Tolle ceciderunt à cædo, à pedo pepedi.

Præterita geminantia principium, primam & secundam syllabas corripiunt; nisi positio impediatur: vt Tetigi, peperit, pepuli, tutudi. In cecidi verò, à cædo, & pepedi, prima tantum corripitur: ideo excipiuntur.

Regula nona, de supino dissyllabo.

Cuncta supina tenent primam dissyllaba longam.

B ij

DE QVANTITATE

*Præter nata sero, cieo, lino, sto, sino, sisto,
Do, ruo, cum queo, eo, reor. At staturus, atum dat.*

Supina dissyllaba producant priorem syllabam: vt visum, lusum, &c. Præter nata, &c. Eximuntur fatum à sero, citum à cieo, litum à lino, statum à sto & sisto, fitum à sino, datum à do, rutum, à ruo, quitum à queo, itum ab eo, ratum à reor. Staturus, cōtra primitiui naturam, primam producit.

Regula decima.

Præ tum, vocalem de vi, reliquis dabo longam.

Omne supinum non dictum, mutans vi syllabam in tum, producit vocalem ante tum: vt expeditum, petitem, &c.

Regula vndecima, de verborum cremen-
A, in cremen-
tis.

Regula vndecima, de verborum cremen-
A, in cremen-
tis.

Acrescens produc, nisi cremento dare primo.

Crementum verbi, est, vbi exceditur secunda persona singularis numeri, præsentis temporis, indicatiui modi, actiue vocis: quæ si defuerit, qualis foret, ostenditur: vt amamus, crescit: quia excedit hanc personam, amas. Oscularis crescit, quia si secunda persona actiue vocis foret, ipsa esset osculas, vocalis in primo cremēto est, quæ erat secunda personæ vltima: reliquæ, in secundo cremēto esse dicuntur. Igitur a in omni cremēto producit, vt amamus, legebamus. Excipitur in primo cremēto do, das, dare, cum suis primæ coniugationis cōpositis: vt vanūdabam, pessundabā, &c.

E, in cremen-
tis.

*Ni subit r, produc e semper: quum subit r, do
Cum socio, ternæ breue præsens: protrahe reris.
Semper e corripitur præ ram, rim, ro: beris adde.
In reliquis produc: quamuis steterunt Maro dicat.*

E in utroque cremēto producit: vt Amemus, amaremus, docemus, legebam: nisi postponatur r; nam tunc corripitur omne præsens tertie coniugationis: vt legor, legeris, legerem, legerem, legerem. Cum socio, id est, præterito imperfecto subiunctiui modi. Re ante re vel ris producit, vt legereris. E ante ram, rim, ro, semper corripitur: vt legeram, legerim, legero. Sic amaueram, &c. Beris vel bere corripitur, Amaberis, amabere. Cætera producantur: vt Steterunt, legerunt: & quamquam Virgilius, & plures licenter corripere; nos non imitabimur.

I, O, & V, in cremenſis verborum.

I produc primo cremenſo, dummodò quarta*Eſt* verbum. debet ſemper producier iui.*Corripie* præteritis imus vndique: venimus edit.*In ſubiunctiuo,* rimus, ritis que licenter*Inuenies:* nolite, velito, velimus, & itis,*Et ſimus, ſitis, produc.* Erit u breue non o.

I, in primo cremēto verbi quartæ coniugationis ſemper producit: vt Audimus, auditis, audire, audirem, &c. Ibam, ibo, &c. Item præteritū in iui, producit vbique i ante vi: vt Petiui, petiueram. Imus, in omni præterito corripitur, vt venimus, audi- uimus; niſi in ſubiunctiu præterito, in quo rimus & ritis licenter producantur, &c. O in cremēto producit, vt Amatōte. V verò corripitur, vt Volumus. Cætera nota ſunt.

Regula duodecima, de nominum cremenſis.

Cremētum nominis, pronominis, participij, eſt exceſſus obliqui in ſyllaba vel ſyllabis, ſupra nominatiuum eiusdem numeri: vt puer, pueri, qui, quorum. In cremē- to autem plurali a, e, & o, producantur: vt Harum, rerum, horum. I, & v corripuntur, vt artibus artibus. Prima declinatio, in ſingulari non creſcit; niſi pro æ, dicatur ai, de quo ſatis dictum eſt: nec quarta, niſi in datiuo, vbi eſt vocalis ante vocalem, vt dictum eſt. Ergo à ſecunda auſpicabimur.

Cremētum ſecundæ declinationis.

Quæ ſequitur primam, tantum producit Iberi.

In ſecunda declinatione, vnicum producit penultimam genitiui, Iber Ibēri, & eius compositum, Celtiber Celtibēri.

Tertiæ cremētum A, & O.

*Dic atis. Onis ab o fer. Inis, breue: protrahis enis.**On ſi vertis in o, menſus ſit, qui fuit antè.*

A corripitur: vt Poēma poēmatis. Ab o producantur onis & enis: vt Cato Cato- nis. Anio Anienis. Inis ab o corripitur: vt Virginis, &c. Si Græca in on amittat n, ſer- uant in obliquis quantitatem, quam habuerunt: vt Agamemnō Agamemnonis, Briton Britonis, & Brito Britonis, Saxo Saxonis, Macedo Macedonis, &c. quæ corri- piuntur.

C.

Dices halecis, nec spernes Melchisedechis.

Halec halecis, Melchisedec Melchisedecis, producunt penultimam genitiui.

D.

Dauid Dauïdis dices: Bogudis Bogud optat.

Producitur etiam Dauid Dauïdis; Bogud Bógudis corripitur.

L.

Masculinum dat alis: neutrum formatur ab alis:

Elis cum solis producit; reliquis breuiatis.

Al, alis, masculini generis, corripit penultimam: vt Sal falis, Hannibal Hannibal-
lis, &c. Neutra producuntur, vt capital capitalis, &c. Sic Michaëlis, Daniëlis, &c. Et
sol solis. Reliqua corripiuntur.

N.

On nimis incertum est. En inis dat: cætera producit.

En inis, corripitur: vt nominis. Cætera producuntur: vt Pæanis, Daménis, &c.
Delphinis. De on nequeo dare certam regulam; nam multa producuntur: vt Baby-
lon Babylonis, Citharon Citharonis, Simon Simonis, &c. Multa corripiuntur, vt
Canon Canonis, Dæmon Dæmonis, Memnon Memnonis, &c.

R.

Aris produco neutris. nectar, iubar aufer.

Protraha Nar, Naris, furis, veris, Ricimeris,

Byzer, Ser & Iber: in ter Gracum, æthere dempto.

Oris ab or producit; cum neutris, corripit Græca.

Arboris & memoris breuias: indictaque cuncta.

Aris ab ar, neutri generis producitur: vt laquearis, &c. Tolluntur nectaris, iu-
baris, & quædam propria: vt Hamilcar Hamilcaris, &c. Protraha Nar, &c. Porri-
gantur quæ sequuntur in litera, Nar naris, fluuij nomen. Fur furis, Ver veris, Ri-
cimer Ricimeris, viri proprium: Byzer Byzeris, populus. Ser Seris, populus, à Seræ
vrbc, apud

vrbe, apud quam sunt lanigeræ arbores; vnde serica vestimenta conficiuntur. Iber Iberis, Hispanus. In ter Græcum, &c. Græca in ter, producunt penultimam genitiui: vt crater crateris, character characteris. Excipiuntur æther ætheris. Oris ab or produc, cum, &c. Produc oris ab or, vt Amoris, &c. Sed corripie neutra: vt Marmoris, &c. Et Græca, vt Castoris, Hectoris, cum memoris, arboris, & cum omnibus noa dictis: vt Mulieris, gutturis, martyris, &c.

As.

Atis ab as produc. Ab anas, anatis breuiato.
Cætera corripies, nisi vasis: dico vadis vas.

As atis porrigit: vt pietas pietatis, &c. Demuntur anas anatis, auis, &c. vt mas matris, vas vadis; & Græca mittentia genitiuum in adis: vt Pallas Palladis, &c.

Es.

Es breuiat: nisi cum locuples, mercésque, quiésque,
Sic hæres: Græcum iungo quod præbuit etis.

Es breuiat penultimam genitiui: vt miles militis, interpretes interpretis, Ceres Ceteris, &c. Producentur verò locuples locupletis, merces mercedis, quies quietis, hæres hæredis; & Græca, quæ habent in genitiuo etis: vt magnes, magnetis, tapes tape-tis, lebes lebetis, &c.

Is.

Is breuiat. Tollo glis, gliris, quòdque dat itis:
Et Psophis, Crenis, Nefis: Græcum quod in n fit.

In is corripiunt penultimam genitiui: vt lapidis, Isidis, cineris, &c. Sed porrigunt Glis gliris, & quæ habet itis: vt Dis ditis, sic Samnis, Quiris, lis, & Psophis Psophidis, vrbs: Crenis Crenidis, nymphæ nomen: Nefis, idis, insula adiacens Campaniæ. Adde Græca in is, quæ per n etiã finiuntur, vt Salamis, Salaminis, Trachis Trachinis, &c.

Os.

Protrahit os: Tria corripiunt, bos, compos, & impos.

Os in obliquis penultimam producit: vt Rhinoceros Rhinocerotis, custos custodis, flos floris, Tros Trois, Minos Minois, Heros Herois. Tria, bos bouis, compos compositis, impos impotis, corripiunt.

Vs.

Vs breuiat: tollas præ dis, ris, tis, quod habebit
V: præter pecudis, Ligurisque, intercutis addo.
At melius melioris habet: conformia iunge.

Piegol
Ser

DE QUANTITATE

Vs, penultimam genitiui corripit: vt Corporis, velleris, tripodis, Oedipodis, &c. Producent quæ habet vtis, vdis, aut vris, vt virtutis, subscudis, iuris, sic incudis. Corripiuntur pecudis, Liguris, à Ligur, & intercus intercutis. Comparatiua producentur, vt melioris, &c.

Bs. Ps. Ms.

*Consona cùm præit s, patrij penultima curta est.
Hinc Cyclops, seps; gryps, conops, Cercops remoueto,
Atque Europs, hydrops. Fuge Cyclopis atque Dolopis.*

Nomen in s, præcedente consonante, vt bs, ms, ps, penultimam genitiui corripit: vt Lælaps, Lælapis, nomen canis, &c. Producentur Seps sepis, serpēs: gryps gryphis, animal: Conops conopis, id est culex: Cercops populus. Europs Europis, proprium regis: hydrops hydrophis, aqua intercus. Fuge Cyclopis, &c. Cyclopis producentur tātum, contra Sulpitium: Dolopis verò corripitur. Cyclops, gigas vniculus.

X.

*Præ gis vocalem breuio. Producent lex, rex.
Ex icis abbreviat, vibex, nisi. Cætera produc:
Præter abax, similax, Atrax, cum dropace, Candax,
Fax & Atax, Pharnaxque, panaxq;, storaxque, colaxq;
Pix & onyx, illix, histrix, cum mastice, varix,
Coxendix, & Eryx, fornixque, calixque, Cilixque:
Dic filicem, salicem, laricem, natricemque, niuemque,
Cappadocem, celocem, cum præcoce. lungitur istis,
Dux, trux, nux, crux, atque volux. Variabo Syphacem,
Et Bebrycem; rarò nomen producimur istud.*

Vocalis ante g corripitur, vt remex remigis, grex gregis, Phryx Phrygis, &c. Sed producentur lex legis, rex regis. Corripi item icis ab ex, vt vertex verticis, &c. Vnũ producentur, vibicis. Cætera producentur in obliquis, vt myrmex myrmecis, halex hælæcis, pax pacis, &c. Quæ sequuntur in textu, breuiantur: abax abacis, mensura nummulariorum. Similax similacis, species hederæ. Atrax Atracis, fluuius. Dropax dropacis, vnguenti genus: Candax, insula, vulgo Candia. Fax facis. Atax atacis, fluuius. Pharnax, viri proprium. Panax panacis, herba. Storax storacis, genus aromatis. Colax colacis, parafiti nomen. Pix picis. Onyx onycis, vnguis & lapillus pretiosus. Illix illicis, id est fraudulentus. Histrix histricis, hêrinaceus. Mastix masticis vel mastichis, resina lentisci arboris. Mastix mastigis, vel mastigos, flagellum: hinc mastigia, id est verbero verberonis. Varix varicis, plus æquo intumescens vena. Coxendix coxendicis, coxa. Eryx Erycis, vrbis môtisque nomen. Fornix fornacis, arcus lapideus. Calix, notum. Cilix, icis, populus. Filix, herba. Salix salicis, arbor. Natricis, serpēs

Nix niuis. Cappadox Cappadocis, quispiam in Cappadocia natus. Præcox præcocus, præmaturus. Dux: Trux trucis, crudelis: Nux, Crux, Volux: Syphax, proprium viri variatur: & Bebryx, populus, raro producitur.

De primis, regulæ generales.

A, solum trahit l quodque: & dissyllaba mamnas.

E, dissyllaba d, simul l, tardant: sed & n, s,

T q, vel v conso. Cætera corripiunt.

I tardant, d, vell, n, & s, ceu consonitans v,

M, vel r, in dissyl. Cætera corripiunt.

Obogomoso, dissyllaba d modò tardant.

V rapiunt b, l, p, polysyllaba t: neque solum u.

A, in primis corripitur ante omnes consonantes simplices, præterquam ante l, & dissyllaba mānas, id est, ante m, n, s. Et e corripitur ante omnes consonātes simplices in primis, præter dissyllaba, d, & l: præterquam ante n, s, t, & v consonantem. I quoq; corripitur, præterquam ante d, l, n, s, & v consonātem; & præter dissyllaba in m, & r. O corripitur nisi ante, b, g, m, s, & dissyllaba ante d. V verò producitur nisi ante b, l, p, & polysyllaba in t, & ante v cū alia litera, vt pluuia: nā si sola sit, producitur, vt vua.

De mediis.

A tardat g vel u mediis: sed cætera curtant.

E, c, d, tardant l, m, n, t, vel u, mihi sola.

I, nisi sit super v, vel q, poscit breuiari.

O, medio tardant s, t: sed cætera curtant.

V curtant b, vel f, l, p, ceu consonitans v.

Dum subsunt mediis: cætera longa dabis.

Excipienda suæ ponuntur in ordine norma:

Nunc satis est primam significasse viam.

A in mediis producitur ante g, & v, consonantem: ante cæteras corripitur. E producitur in mediis ante c, d, l, m, n, t, & v consonantem: ante cæteras corripitur. I corripitur in mediis ante omnes: præterquam ante q, & v. O producitur in mediis ante s, & t, ante cæteras corripitur. V corripitur ante b, l, f, p, & v consonantem: ante cæteras producitur. Exceptiones quærendæ sunt in codice Despauteriano maiore, vbi omnia fusissimè explicantur: Hic enim satis est, velut quoquomodo viam indicasse.

C ij

DE QUANTITATE
De vltimis. A terminale.

*A declinatum breuia: sed protrahe sextum,
Et quintum, cuius rectus producitur, & mna.
Producunt nostri quadam muliebria Græca
In recto, vt Tegea: sine teste nihil volo tale.
Non declinatum produc: ita, cum quia, demptis,
Et putà non verbo. ginta meliùs loco longum.
Postea, & vltra leges, cum contrà, curta licenter.
Eia breue est Flacco. ---*

Vltima syllaba noscitur positu: vt post, ast, est, amant. Diphthongo: vt Heu, musæ. Regula, vt, A declinatū corripitur: vt Musa, Anna, nominatiui & vocatiui casus. Loquitur de declinatis per casus, non per tempora. Sed protrahe, &c. Ab hac regula tolluntur ablatiui, quia producuntur vt musa, mea, lecta: & vocatiui à nominatiuis productis, veluti Ænea, Anchisa, Atla. Mna, monosyllabum, cuiuscunque casus producitur. Producunt, &c. A in nominatiuo Græco, fœminini generis, à nostris corripitur; licet illi producant: veluti Scylla, Medea, Lerna, &c. Quosdam tamen nominatiuos nostri produxerunt, ad imitationem Græcorum; sic tamen, vt aliqua cæsurarū locū habeat: Ideò nihil tale producemus sine auctoritate; idque faciemus rarissimè, quia poterunt in e terminari: vt Tegea vel tegee, &c. Non declinatum, &c. A in omnibus per casum non declinatis, producitur: vt Clama, frustrà, præterea, suprà, &c. Corripiuntur autem ita, quia, & putà, aduerbium. Numeralia in ginta rectius producuntur: vt triginta, quadraginta, &c. Produc quoque præterea, interea, postea, contrà, vltra, quæ interim corripiuntur. Eia Valerius Flaccus corripit; & Alleluya Sidorius.

E in vltimis.

*È breuia. Primæ produc & nomina quinta,
Cum natis: addes pluralia cuncta secunda.
Iunge doce, & socias. monosyllaba longa repono,
Inclinatiuas præter. Malè cum bene dempto,
Omnia produces aduerbia, siqua secunda
Præstiterit: summique gradus aduerbia quæuis.
Sunt fermè atque ferè producta; quibus dabis ohe.*

E corripitur: vt Docere, Ganymede, Hercule, Achille, & similes vocatiui, & ablatiui tertiæ. Primæ, &c. E in prima & quinta declinatione, in quocunque casu reperitur, producitur: vt Parasceue, Anchise, &c. sic vocatiui & ablatiui, specie, die, re: hinc

hodie, pridie, postidie, quotidie, quare. Produc quoque pluralia in e: vt Cete, Tépe. Secūda, &c. Producitur omnis secūda persona vocis actiua, singularis numeri, presentis téporis, secūda cōiugationis, imperatiui modi: vt Doce, mone. Monosyllaba producuntur: vt Me, te, se, de. Hinc demūtur coniunctiones encliticæ, que, ve, ne, & in compositis Quisque; nonne, &c. Producūtur aduerbia in e, ab adiectiuis secundæ declinationis, siue comparantur, siue non: vt pie, egregie, æque, doctè, &c. Corripit̄ur tamē bene & malè, atque mage pro magis. Aduerbia superlatiui gradus vnde cūque fiant, producuntur: vt maximè, minimè, &c. Produc etiam ferè, sermè, & ohe.

I finale.

*I longum pono; vocitatem contraho ternæ,
Sapèque Græcorum ternum: Minoïdi testis.
Sed nisi, siue quasi, mihi, ibi, sibi, vbi variabis,
Et tibi, iunge cui. tantum breue moly locatur.*

I producitur. Corripitur verò cunctus tertiæ vocatiuus: vt Alexi, Amarylli, Phylli, &c. Datiuus quoque tertiæ Græcus corripitur inuenitur: vt Palladi, Minoïdi, &c. Sed nisi, &c. Variabis in litera posita: inter quæ, Nisi & quasi rectius corripiuntur. Cui, sæpius est monosyllabum. Moly, tantum breue; herbæ nomen.

O in fine.

*O commune datur: produc monosyllaba: iungens
Cum terno sextum; atque aduerbia nomine nata.
A variabo citò, cum sedulò, mutuò, crebrò,
Seròque. fit curtum modò solùm: sed breuiari
Ergò pro causa non vult. produco quaterno
In casu, nomen, fit cuius in us, genitiuus.
O patrij produc: variæque gerundia verba.*

O variatur: vt Cato, Leo, Apollo, &c. Producuntur tantum monosyllaba: vt Sto, do, fio, pro, &c. Producuntur tantum datiuus & ablatiuus: vt domino, meo, amaro, &c. Producuntur tantum & aduerbia ex nominibus ducta: vt Tantò, quantò, falsò, primò, &c. Variantur autem citò, sedulò, mutuò, crebrò, serò. Modò aduerbiu, pro solùm, corripitur. Ergò pro causa producitur. Produco Græcum in o, faciès genitiuum in us, in nominatiuo, datiuo, accusatiuo, & ablatiuo: vt Dido, Clotho, Argo, Clio, Sappho, &c. Genitiuus in o producitur tantum: vt Apollos, Apollo, Androgeos, Androgeo, &c. Variæque gerundia verba: vt *Pluribus hic æger moritur vigilando, sed illum.*

V & B.

V semper produc. B contrahet: barbara deme.

C ij

*Mazias m m
no 8*

DE QUANTITATE

V produc vt Iesu. B corripitur, vt Ab, ob. Demuntur barbara in b, quia producuntur, vt Iob, Aminadab, Iacob, &c.

C in vltimis.

*C produc: præter nec, donec. Sed variabilis
Hic bene pronomen: fac verbum iungimus isti.*

C producitur, vt sic. Corripiuntur nec, donec. Hic aduerbium, producitur; pronomen variatur, & fac verbum.

D & T.

D breue ponatur, ceu t; nisi syncopa fiat.

D corripitur, vt Apud, Bogud. Sic desinentia iu t, vt Caput, amat, docet; nisi aliquando per syncopen producuntur, vt Fumat, pro fumauit, obiit pro obiuit.

L.

L breue sit. Cum, sol, sal, nil, tolluntur Hebræa.

L corripitur, vt Annibal, Hiempfal, mel, fel. Producuntur sol, nil, & sal. Hebræa quoque producuntur, vt Michaël, Raphaël, &c.

N.

*N produc: Demas an, in, & prolem; tamen, atque
Forsitan, & forsan viden': huic conformia iunges,
Quod dat inis, curtum est: velut on, quod tertia nescit.
Corripitur quartus, quando breuis vltima recti est.*

N producitur: vt Hymen, Titan, delphin. Et omnia nomina tertia in on: vt Agamemnon. Tolluntur à regula, an, in, cum prole, dein, exin, subin, proin, tamen, attamen, forsan, forsitan, viden'. & quæcunque per apocopen, n, habent: vt Mén' pro Méne, ten', pro téne, egón', egóne, &c. Quod dat, &c. Corripien en, habens inis in genitiuo: vt Pecten, crimen, &c. Corripitur quoque in on nomen secundæ declinationis, quod Latini in um vertere solent: vt Ilion, Pelion, &c. Corripitur similiter accusatiuus, cuius nominatiui vltima corripitur, vt Medean, Maian, &c. Accusatiui à longis nominatiuis producuntur tantum, vt Ænean, Anchisen.

R.

*R breuius. Produc cuius dat patrius eris:
Addito Iber, aër, æther. Sit Celtiber anceps,
Vt cor, non longum melius. Producito tantum
Cur, far, Lar, fur, Nar, par: vix prolem breuiabo.*

R corripitur, vt Mulier, pater, mater, &c. Producentur nomina in er, habentia eris penultima longa in genitiuo, vt Crater, character, clyster, &c. Ver, Iber, aer, aether, adduntur: Celtiber variatur, & cor: quod tamen melius corripitur. Producentur rātum, Cur, far, &c. & par cum compositis impar, &c. quæ non omnino rectè breuiantur quandoque.

As.

*As produc: Sed adis quæ dant patrio, breuiantur,
Et ternæ quarto: vates bonus, Elias inquit.*

As producitur, vt forās, &c. Corripiuntur tamen omnia nomina tertiæ, quorum genitiuus in adis vel ados definit: vt Arcas, &c. Corripe quoque accusatiuum pluralem tertiæ in as: vt Rhetoras, &c. Baptista Mantuanus corripuit Elias.

Es.

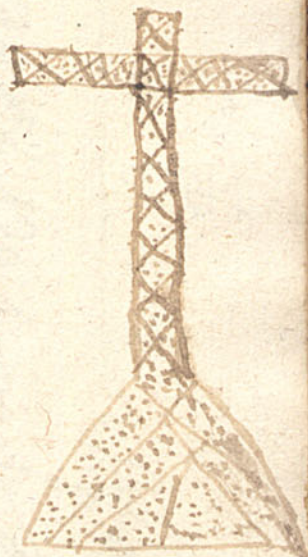
*Ponitur es longum. Pluralia corripe Græca,
Quæ crescunt: velut es de sum: penes, inquires adde,
Cum neutris: & si patrio est penultima curta
Ternæ. Tolle Ceres, aries, paries, abies, pes.*

Es producitur, vt Anchises, Dares, &c. Corripiuntur autem omnia Græca pluralis numeri, tertiæ declinationis, crescentia in singulari: velut Dæmones, Vascones, Britones, Pæanes, Delphines, crateres, Castores, gigantes, pyxides, & quamplurima alia. Es à sum corripitur, ab edo producitur: & penes præpositio, & inquires nomen. Corripiuntur nomina neutri generis: vt Hippomanes, cacoëthes, &c. Corripiuntur nomina tertiæ in es penultima genitiui corripientia, vtpote quæ itis, etis, aut idis penultima breui obtinent: vt miles, teres, defes, &c. Producentur solum Ceres, aries, &c.

Is.

*Is breuiο: verum plurales protraho casus:
Isq̄, quod in patrio mutatur in itis, & inis,
Aut entis. Thetis vario. Glis, vis quoque nomen
Cum verbo, longum est: veluti persona secunda
Protrahit is, quoties itis plurale reponit.*

Is corripitur: vt Inquis, quis, &c. Producito omnem casum pluralem in is: vt quæsi plurale, dominis, &c. Item treis, omneis, &c. Produc etiam nomina in is, quæ penultima longa faciunt genitiuum crescentem in itis, vel inis: vt Lis, Dis, Samnis, Salamis: aut in entis, vt Simois, Pyrois, &c. Thetis variatur: Produc ad hæc glis, vis siue nomen, siue verbum, cum suis: vt sis pro si vis; quamuis, vteruis, &c. Producentur etiam secunnae personæ singulares, quando plurales habent itis penultima longa: vt velis, nescis, &c.

DE QUANTITATE

Os.

*Os produc. Patrius brevis est, & compos, & impos,
 Osq̄ ossis præbens. Rectos breuiato secunda.
 Os recti produc, quoties tibi patrius o dat.*

Os producitur: vt nepos, &c. Corripitur quicumque genitiuus in os: vt Palladós, Tydeos, &c. Et compos addo, & impos, & os ossis, breuiantur. Os orijs producitur. Omne nomen in os secundæ declinationis, vt Samos, synodos, &c. corripitur. Producuntur & nomina quæ per quartam declinationem Atticam, faciunt genitiuum in o: vt Athos, Androgeos, &c.

Vs.

*Vs correpta datur. Monosyllaba cum genitiuis
 Ternæ vel quartæ, produc, numerique secundi
 In quarta primum, quartum, quintumque: & in vris,
 Dúmque vtis patrius, vel in vdis, & vntis, odíſve,
 Aut quintus fit in v: longus tum rectus habetur.
 Ergo produces venerabile nomen I E S V S.*

Vs corripitur: vt Tempus, pecus, &c. Producuntur verò monosyllaba: vt Rus, thus, ius, &c. Et genitiui tertiar, vt Clius, Didus, &c. & genitiui quartæ, & in plurali eiusdem declinationis nominatiui, accusatiui, & vocatiui: vt vilus, manus, &c. Et in vris, &c. producitur us in nominatiuo singulari, vbi genitiui terminatur in vris, vtis vel vdis: vt Tellus, virtus, palus. Simile est, vbi genitiuus definit in vntis: vt Cerasus, Cerasuntis, Opus, &c. Græca quæ à vris producuntur: vt Sciopus, Melampus, &c. Produc quoque, vbi vocatiuus in u definit: vt Panthus, quia vocatiuus est Panthu. Sic quia per ð diphthongum scribitur, doctissimi produci testantur adorandum Domini & Dei nostri nomen, I E S V S.

De decem vitiis in carmine vitandis.

*Barbara nulla inerit vox aut incongrua metro:
 Nulla redundabit, nulla integritate carebit.
 Nil transponetur, nil confundet malè sensum.
 Nec rapies longam, nec produces breuiandam,
 Nec post vocalem, nec post m, versu in eodem,*

Partibus

Partibus à variis vocalis ritè sequetur,
 Syllaba ne pereat præcedens, ut modò dixi.
 Nec succussantes, nec pones molle crepantes.
 Nec paucis numeris tibi multa licere putabis:
 Nec tibi propones nisi summos quosque imitandos.

Monemur vulgata decem vitia in carminibus contexendis vitare. Primo ne barbarum aut incongruum quicquam admisceamus. Secundo ne quid redundas, aut deficiens sit: ut qui, que, quoque, aut alias particulas, propter merum duntaxat, ingerunt: qui pedum nimis, aut non satis ponunt: qui sensum non explēt, aut frustra repetunt. Tertio, ne quid malè transponatur. Quarto, ne sensus confundatur. Quinto, syllabarum quantitas non violabitur, Sexto, ne post vocalem, nec post imponetur in eodem versu dictio incæpta à vocali, nisi fiat ellipsis aut synalæpha. Septimo non ponemus succussantes literas, syllabas, aut pedes: ut O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.

Octauo, ne quid sit affectatè nimis, turgidè, aut molliter sonans. Nono, vitabitur in paruo poemate magna licentia. Et decimo, cauebimus ne non probati auctoris carmina imitemur.

APPENDIX

IOANNIS PELLISSONIS
 CONDRIENSIS AD QVAN-
 titates syllabarum, de accentibus, ex Ioanne
 Despauterio accuratissimè excerpta.

ACCENTVS, est certa & legitima pronunciandi ratio. Et est triplex: Acutus, Circumflexus, Grauis. Acutus est quo syllaba attollitur: ut prima á in genituo carminis, & insignitur hac nota. Circumflexus, quo syllaba & attollitur pariter, & demittitur, ut prior in vore, & notatur hoc insigni. Grauis, quo syllaba deprimitur, ut dux postrema in dominus, & figuratur hoc signo: ut falsò, híc, Sororem falsò creditam, &c. Nam propter consequentiam partium orationis, id est, quòd in contextu orationis partes aliæ alias consequantur, acutus trāsit in grauem.

D

Manuel Caueza i berabea cga
Sobriño One scagga 899

DE QUANTITATE

Notarum accentuum vsus.

Huiusmodi autem notulis Græci passim vtuntur, rarò Latini, nisi sicubi hærevi possit, vtri accentuum præcipuus sit locus: vel quia anceps sit dictio, vt una nomen, vna aduerbium: plane nomen, plane aduerbium: a, e, vocales literæ: à, è, præpositiones. Quod, extra notam accentus, nomen: cum accentus nota, coniunctio, &c. vel quia sit ita. vt tametsi in promptu videre germanum accentum: tamen eù plerumque non nisi exercitatus statim videat: vt Scripsèrunt, non scripserunt. Rursum, Scripsère, non scripsere, quum prolatione nihil interesse videatur, certè vt hodie proferimus.

Quomodo fiant accentus.

Accentus ita fiunt: Nam proferenda dictione qualibet in ea attollimus certam quandam syllabam, atque ita fit accentus aut acutus, aut circumflexus: & reliquas deprimimus, id est æquabili sono, ac veluti vno vocis tenore proferimus: atque hoc ipsum est grauis accentus. Differunt quidem ipsa re acutus & circumflexus: ac diuersæ sunt nature: sed hoc nos quidem sono & voce non internoscimus. Vtrobique enim syllabam pronuntiando attollimus. Porò acutus & circumflexus sunt principes accentus, vt de illis tantum laborandum sit: nam grauis vel non querentibus obuius est. Quod nunc ita interpretari licet: Quotquot syllabæ sint in dictione, vna tantum attollitur, id est (vt nunc accipimus) acuto aut circumflexo accentu effertur: reliquæ omnes syllabæ grauantur, seu demittuntur, etiam si mille essent: vt grauis accentus iure dicatur syllabicus, quòd sit in omni syllaba dictionis, præterquam in illa vna quæ attollitur: vt Gratianopolitanòrum. Itaque cum de accentu cuiuspiam dictionis loquimur, tantum de horum altero, qui sunt eximij, hoc est de acuto aut circumflexo intelligimus: unde de his tantum præcipi solet, nã grauis nihil habet quod regulis egeat.

Accentuum sedes.

Ante tres syllabas nulla in dictione syllaba potest attolli: ergo acutus accentus in antepenultima tantum, id est tertia à fine, aut in

ultima, aut in ultima ponendus est. Nam circumflexus apud Latinos in penultimam tantum cadit: neque enim si quia monosyllaba circumflexum habent, ideo in ultima habere censeari possunt. Exempla de acuto: Ut omnia facit, recte. De circumflexo: Ut Mater, spes.

Accentuum regulæ.

Et huiusmodi quidem accentuum ut tibi ratio constet, prius noscenda penitus ac memoriter complectenda est syllabaria quantitas, quia apud Latinos pendet accentus maxime ex penultima syllaba seu tempore seu quantitate: id quod è sequentibus regulis colligere facile licet. Omnis dictio monosyllaba, natura brevis, licet positione producat, acuitur: Ut Sum es est, nix, nux, fax. Monosyllaba dictio natura producta, circumfleclitur: Ut Dòs, ròs, spēs, rēs. Vbi eam natura producta non constituerit, ad acutum confugito: nunquam enim circumflexus ponitur super syllabam natura breuem, aut tantum positione producta: id est, quæ, nisi obstaret positio, brevis esset. Dissyllaba dictio priorem natura producat, & posteriorem corripit, illam circumfleclit: Ut Mater, Ròma: aliàs acuit, Ut Patér, nèpos. Polysyllaba dictio penultimam producat, & ultimam corripit circumfleclit penultimam: Ut Romànus, equitàre. Vltimam verò etiam producat, acuit penultimam: Ut potèntes, amauerant: nunquam enim longa ante longam circumfleclitur: & duabus longis sequentibus, primam acui Latinus sermo non patitur. Dictio polysyllaba penultimam corripit, acuit antepenultimam: Ut Dòminus, affatim, mulieris, scæbra, volucres, sophia, philosophia: quanquam in his duobus postremis seruari poterit, auctore Quintiliano, Grecanicus accentus, philosophia, sophia: non Latine id quidem, sed tamen citra reprehensionem.

Exceptiones.

Ab his canonibus exceptiones sunt numero sex: prima, interrogatio accentum mutat, quia ultima interrogationis semper acuitur: Ut Egonè? Quis furor ò cinès? Secunda, Distinctionis & differentie gratia mutatur accentus: Ut vnà aduerbium ultimam acuit, ne videatur nomen. Sic ponè prepositio, vel aduerbium: sic eò aliquò,

Dij

DE QUANTITATE

illó falso: sedulo, repente, palam forte, eá, aliqua, &c. Ultimam acuitur dum aduerbia sunt: ne putentur esse nomina, vel verba, vel pronomina, vel participia. Tertia, Circumcisio accentum mutat: ideo nomina tertia in as, quæ in atis olim desinebant, Ultimam circumflectunt, et olim penultimam: ut Aquinas, Arpinas, nostras, cuias. Olim dicebant cuiatis, pro cuias, &c. Concisa sunt quoque donec, pro donecum, quod in Plauto legitur: adhuc, illuc, istuc, huc, &c. dic, duc, fac, &c. pro adhuce, illuce, &c. dice, duce, face, &c. Item petit, pro petiuit: fumât, pro fumauit. Quarta, accentuum transpositio mutat, veluti omnes præpositionum coniunctionumque syllabæ, dum præponuntur, grauantur, ut de qua re: postpositæ autem acuiuntur, ut qua de re, &c. Cui præpositio, quæ, ne, ve, encliticæ coniunctiones, præcedentem syllabam acuiunt: ut Quicum, mecum, &c. Cæsar papaque, hominesne, ferant, &c. Quinta, Compositio quandoque accentum variat, ut compositio noscatur esse, non oratio. Itaque hæc exceptio, particula est secundæ exceptionis: vnde tertia à fine acuitur in sequentibus, subinde, exinde deinde, proinde, perinde, aliquando, nequando, hucusque, alonge, delonge, deinceps, duntaxat, sinistrorsum, deorsum, quapropter, enimvero, quinimo, nimirum, nihilominus pro tamē: paulominus pro ferē: quomodo pro qualiter: insuper, desuper, interea, postea, veruntamen, hæctenus, quatenus. Vbi autem diuersæ essent dictiones, diuersos haberent accentus. Sexta, Idioma, id est linguæ proprietas accentum mutat, quum vnaqueque lingua habeat accentum sibi peculiarem ac proprium. Nam secundum Latinorum regulas, Anthropos, & Epiros penultimam acuiunt, quia producitur: hanc tamen apud Græcos grauem habent. E diuerso Simois, quia penultimam corripit, apud Græcos grauem habet, acuta antepenultima. Item & paracletus contra usum linguæ nostræ in antepenultima habet accentum, quum penultima eius sit longa, ut fit in Agápetus & eléeson, quæ Græcè per nscribuntur. Ex his patet, in Græcis accentum quantitati magna ex parte contrarium esse. Sed hæc hæctenus.

FINIS.

